

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě projednal dne 11. prosince 2017 ve veřejném zasedání v senátě složeném z předsedkyně senátu JUDr. Renaty Prausové a soudců JUDr. Milana Ihnáta a JUDr. Jaroslavy Miketové, odvolání státního zástupce Okresního státního zastupitelství v Opavě proti rozsudku Okresního soudu v Opavě ze dne 20. 10. 2016, č. j. 4 T 99/2016 - 280, a rozhodl **t a k t o:**

Z podnětu odvolání státního zástupce podle § 258 odst. 1 písm. d), e), odst. 2 tr.ř. **z r u š u j e** se v napadeném rozsudku výrok o trestu a za podmínek § 259 odst. 3 tr.ř. se obžalovaný

Martin B.,

nar. xxx v xxx, trvale bytem xxx, t.č. xxx, u rodiny V.,

n o v ě o d s u z u j e

podle § 143 odst. 4 tr. zákoníku a § 43 odst. 1 tr. zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání **3 (tří) roků a 6(šesti) měsíců.**

Podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku pro účely výkonu trestu se zařazuje do **v ě z n i c e s o s t r a h o u.**

Podle § 73 odst. 1, 3 tr. zákoníku se obžalovanému **u k l á d á** trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu **7 (sedmi) let**.

V ostatních výrocích zůstává napadený rozsudek **n e z m ě n ě n**.

O d ů v o d n ě n í:

Napadeným rozsudkem obžalovaný Martin B. byl uznán vinným pro jednání spočívající v tom, že dne 27. 3. 2016 na silnici č. 463 na katastru obce Skřipov, okres Opava kolem 09.10 hodin po předchozím požití alkoholických nápojů řídil osobní vozidlo zn. Opel Vivaro Minibus registrační značky xxx, přičemž nepřizpůsobil rychlost jízdy zejména technickému stavu komunikace (šířka vozovky činila 5,5 m), při projíždění levotočivé zatáčky vjel částečně do protisměru a při stržení řízení vpravo došlo k nárazu přední části vozidla do stromu, dále vyjelo vozidlo vpravo mimo komunikaci, otočilo se kolem své osy a levým bokem narazilo do dalšího stromu, čímž porušil ustanovení (§§ 4 písmeno a), 5 odstavec 2 písmeno b), 11 odstavec 1 a 18 odstavec 1, odstavec 3, zákona č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích ve znění pozdějších novel; při dopravní nehodě utrpěli spolujezdci Lenka B. zranění - zejména rozhoždění plic při tupém poranění hrudníku, jemuž na místě podlehla, nezletilý V. B., nar. xxx, utrpěl zranění - zejména rozhoždění mozku při zlomeninách klenby a spodiny lebny, jemuž na místě podlehl; v době řízení měl obviněný v krvi nejméně 1,54 g/kg alkoholu, jež právně bylo posouzeno jako jednak přečin usmrcení z nedbalosti podle § 143 odstavec 1, odstavec 3, odstavec 4 trestního zákoníku, jednak přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odstavec 1, odstavec 2, písmeno a) trestního zákoníku. Odsouzen byl podle § 143 odstavec 4 trestního zákoníku, § 60 odstavec 1, odstavec 2, odstavec 3 trestního zákoníku, § 43 odstavec 1 trestního zákoníku k úhrnnému trestu domácího vězení v trvání 2 let. Podle § 60 odstavec 3 trestního zákoníku je obžalovaný povinen zdržovat se na adrese xxx v rodinném domě vlastníka Antonína V. v pracovních dnech v době od 19.00 hodin do 5.00 hodin následujícího dne, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celých 24 hodin denně s výjimkou navštěvování bohoslužeb 1x týdně ve dnech pracovního klidu. Podle § 73 odstavec 1, odstavec 3 trestního zákoníku se ukládá trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu 7 let. Podle § 228 odstavec 1 trestního řádu je obžalovaný povinen zaplatit na náhradě škody poškozené VZP ČR se sídlem Praha 3, Orlická 4/202, částku 57.291,- Kč.

Proti tomuto rozsudku *podal odvolání státní zástupce v neprospěch obžalovaného Martina B. proti výroku o trestu*. V podaném odvolání vyslovil nesouhlas s rozhodnutím soudu I. stupně ve výroku o trestu, který byl zdůvodněn v případě trestu domácího vězení tím, že náležitě hodnotil jak okolnosti přitěžující, tak polehčující. Při jejich zvažování však soud nemohl nepřihlídnout k významné okolnosti, a to k právem chráněným zájmům poškozených ve smyslu § 38 odst. 3 tr. zákoníku (dále jen tr.z.). V daném konkrétním případě soud uvádí, že uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody obžalovanému by znamenalo další potrestání nezletilých T. B., rodičů, sestry zemřelé Lenky B., kteří by museli po dobu výkonu trestu nezletilého vychovávat. Obžalovaný se však dopustil dvou přečinů, z toho jednoho úmyslného, vozidlo řídil na úzké komunikaci rychlostí 95 km/hod., tedy vyšší než dovolenou, přičemž bezpečná rychlost pro jízdu danou zatáčkou byla stanovena na 79 km/hod. Při projíždění zatáčky vjel obžalovaný částečně do protisměru, a vozidlo řídil pod vlivem alkoholu, kdy v krvi měl v době řízení nejméně 1,54 g/kg. alkoholu. Ze strany obžalovaného došlo ke třem závažným porušením dopravního předpisu, a svou nezodpovědnou jízdou zapříčinil dva těžké následky, smrt dvou osob, a to poškozené Lenky

B., nar. xxx, a nezletilého poškozeného V. B., nar. xxx. Škodlivost jednání obžalovaného pro společnost je natolik vysoká, že uložený trest domácího vězení je nepřiměřeně mírný. Navrhováno bylo zrušení napadeného rozsudku ve výroku o trestu v části trestu domácího vězení s tím, že odvolací soud rozhodne ve věci sám a uloží obžalovanému úhrnný nepodmíněný trest odnětí svobody při dolní hranici trestní sazby odst. 4 § 143 tr.zákoníku se zařazením do věznice s dozorem, a trest zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení motorových vozidel na dobu sedmi let.

Z podnětu podaného odvolání Krajský soud v Ostravě v intencích ust. § 254 tr. řádu přezkoumal zákonnost a odůvodněnost výroku o trestu napadeného rozsudku z hlediska vytýkaných vad, jakož i správnost postupu řízení, které jeho vydání předcházelo, a dospěl k následujícím závěrům.

Správnost a úplnost skutkových zjištění podaným odvoláním napadána není. Odvolací námitky jsou vedeny do výroku o trestu. Krajský soud jako soud odvolací přezkoumal výrok o trestu napadeného rozsudku z hledisek ust. § 38, § 39 tr.zákoníku, a z pohledu zákonných hledisek rozhodných pro rozhodování o druhu, výměře a účelu trestu dospěl k následujícím závěrům.

Předně je třeba konstatovat, že za vytýkanou trestnou činnost obžalovanému Martinu B. soudem I. stupně byl vyměřen trest v rámci nejpřísnější trestní sazby dle § 143 odst. 4 tr.zákoníku za použití § 43 odst. 1 tr.zákoníku, která je stanovena od tří roků do deseti let, způsobí-li pachatel činem uvedeným v odst. 3 smrt nejméně dvou osob, a to při hrubém porušení zákona o bezpečnosti dopravy. Z výroku o trestu napadeného rozsudku se zjišťuje, že obžalovaný Martin B. byl soudem I. stupně odsouzen podle §143 odst. 4 tr.zákoníku, § 60 odst. 1, 2, 3 tr.zákoníku, § 43 odst.1 tr.zákoníku k úhrnnému trestu domácího vězení v trvání dvou let, přičemž obžalovanému bylo stanoveno podle § 60 odst. 3 tr.z., že je povinen zdržovat se na adrese xxx, v rodinném domě vlastníka Antonína V., v pracovních dnech v době od 19.00 hodin do 5.00 hodin následujícího dne, ve dnech pracovního klidu a pracovního volna po celých 24 hodin denně s výjimkou navštěvování bohoslužeb 1x týdně ve dnech pracovního klidu.

Podle § 60 tr.zákoníku soud může uložit trest domácího vězení až na dvě léta, odsuzuje-li pachatele *přechinu*, jestliže a) vzhledem k povaze a závažnosti spáchaného přechinu a osobě a poměrům pachatele, lze mít důvodně za to, že postačí uložení tohoto trestu, a to popř. i vedle jiného trestu a b) pachatel dá písemný slib, že se ve stanovené době bude zdržovat v obydlí na určené adrese a při výkonu kontroly poskytne veškerou potřebnou součinnost.

Soud I. stupně příčiny a následky dopravní nehody správně a úplně zjistil, konstatoval rozhodné skutečnosti, jež doznaly posléze výrazu v právním posouzení věci, *shledal značně vysokou škodlivost jednání obžalovaného pro společnost, neboť podnapilí řidiči jsou častou příčinou závažných nehod v silničním provozu, které mívají fatální následky*, jak tomu bylo i v projednávané trestní věci obžalovaného Martina B. Nicméně stran výroku o trestu, co do druhu trestní sankce v podobě trestu domácího vězení, jde o vybočení soudu I. stupně z principu proporcionality a ustálené soudní praxe, neboť tento uložený trest je popřením rovnosti lidí před zákonem.

Stran projednávané trestní věci obžalovaného Martina B. se již vyjádřil *Ústavní soud poprvé ve svém rozhodnutí III. ÚS 50/17 ze dne 20.1.2017, kdy ústavní stížnost obžalovaného odmítl*. V odůvodnění svého rozhodnutí uvedl, že byť stěžovatel neodkazuje na § 75 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu (resp. netvrdí, že návrh přesahuje jeho vlastní zájmy), Ústavní soud pokládá za nutné zdůraznit, že dle tohoto ustanovení je sice ústavní stížnost přípustná i pokud návrhovateli nevyčerpal všechny procesní prostředky, jestliže "stížnost svým významem podstatně

přesahuje vlastní zájmy stěžovatele", nicméně z konstrukce "obecné pravidlo - výjimka" vyplývá, že ustanovení o výjimce nelze vykládat rozšiřujícím způsobem a lze je aplikovat jen v případech splňujících citovanou zákonnou podmínku. Tento "podstatný přesah" významu ústavní stížnosti může být dán např. opodstatněným návrhem na zrušení neústavního právního předpisu (srov. § 74 zákona o Ústavním soudu), případně kdy jde o věc, jež se svou povahou týká stovek případů a její řešení by odstranilo větší množství soudních sporů, nebo je pocitována potřeba dodržení mezinárodní smlouvy či zajištění respektování nálezů Ústavního soudu (srov. též usnesení Ústavního soudu ze dne 1. 3. 2011 sp. zn. IV. ÚS 361/11). O takovou situaci v případě stěžovatelova podání nejde; sám stěžovatel zdůrazňuje, že jeho argumentace je zasazená do specifických podmínek daného případu. *K námitce stěžovatele stran nepřiměřenosti uloženého trestu Ústavní soud uvedl, že mu zásadně nepřísluší vyjadřovat se k výši a druhu uloženého trestu* [srov. náleze ze dne 24. 4. 2008 sp. zn. II. ÚS 455/05 (N 74/49 SbNU 119)], neboť rozhodování soudů je v této oblasti zcela nezastupitelné (srov. čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny). Ústavní soud je oprávněn zasáhnout pouze v případě, že by soudy nerespektovaly zásadu zákonnosti ukládaného trestu (srov. čl. 39 Listiny). Taková situace by mohla nastat v případě, že soud uloží druh trestu zákonem nedovolený, výše trestu se pohybuje mimo rozsah zákonem stanovené sazby, nejsou respektována pravidla modifikující tuto sazbu či upravující trestání v případě mnohosti trestné činnosti, příp. při stanovení konkrétní výměry zvoleného trestu jsou zcela opomenuty rozhodující okolnosti pojící se k osobě pachatele a ke spáchanému trestnému činu, resp. je zde extrémní nevyváženost prvku represe a prevence (např. usnesení ze dne 23. 1. 2014 sp. zn. I. ÚS 2613/13 a usnesení ze dne 5. 3. 2015 sp. zn. III. ÚS 2925/14).

Ve svém druhém rozhodnutí v jiném složení senátu *sp. zn. II. ÚS 2027/17* ze dne 7.8.2017 Ústavní soud zaujal jiné stanovisko. Rozhodl, že usnesením Nejvyššího soudu ze dne 4. 4. 2017 č. j. 6 Tdo 353/2017-28 a rozsudkem Krajského soudu v Ostravě ze dne 12. 12. 2016 č. j. 6 To 632/2016-307 bylo porušeno právo stěžovatele na spravedlivý proces podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a právo na ochranu rodičovství, rodiny a zvláštní ochranu dětí podle čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a tato rozhodnutí zrušil. Nejvyšší soud ve svém vyjádření k ústavní stížnosti uvedl, že mu trestním řádem upravené důvody dovolání neposkytly procesní prostor k reakci na dovolání stěžovatele, který napadal pouze uložení nepodmíněného trestu odnětí svobody z hledisek rozváděných i v jeho ústavní stížnosti. Uložení trestu domácího vězení (i v kombinaci s trestem zákazu činnosti) Nejvyšší soud nepokládá za dostačující reakci na skutek, z jehož spáchání okresní i krajský soud shledaly stěžovatele vinným. Povaha a závažnost trestného činu musí být podle názoru Nejvyššího soudu prvotním a rozhodujícím hlediskem, které je následně nutno korigovat poměry pachatele a eventuálně dalšími podpůrnými hledisky.

Z odůvodnění rozsudku krajského soudu plyne, že okresní soud přecenil následná kritéria uplatňující se při individualizaci soudního postihu. Podle Nejvyššího soudu lze však "připustit, že odůvodnění rozhodnutí soudu druhého stupně pro jistou kusost zatěžuje deficit důsledného nepoměření všech v úvahu přicházejících faktorů, zejména těch, které obviněný uplatnil, a o něž opírá i svá následná podání." Je pak otázkou, do jaké míry lze při ukládání trestu obviněnému zohlednit zájem jeho dítěte. Stěžovatel uplatňuje viktimizaci způsobenou v důsledku necitlivého přístupu soudu k osobě stěžovatele, resp. jeho synovi, aniž by zmiňoval jakékoli důsledky činu zakládající *viktimizaci prvotní*, vzešlou z vlastního jednání stěžovatele. Ústavní soud bude muset zvážit, zda by případná kasace odpovídala trestněprávní politice státu realizované v oblasti ochrany života a zdraví na úseku silniční dopravy.

Jak už rozvedl nejvyšší soud a Ústavní soud zopakoval do pravomoci obecných soudů ukládat tresty za trestné činy (viz čl. 90 Ústavy, resp. čl. 40 odst. 1 Listiny) Ústavnímu soudu náleží zasáhnout jen ve velmi výjimečných případech, pokud uložený trest nesplňuje

ústavněprávní požadavky. Trestní soudy musí podle čl. 39 Listiny dostát ústavnímu principu nullum crimen et nulla poena sine lege (žádný zločin a žádný trest bez zákona). Zákon pak jednoznačně stanoví jejich povinnost ukládat přiměřené trestní sankce. Podle § 38 odst. 1 trestního zákoníku se mají trestní sankce ukládat s přihlédnutím k povaze a závažnosti spáchaného trestného činu a poměrům pachatele. Ustanovení § 38 odst. 2 trestního zákoníku pak v sobě výslovně obsahuje princip subsidiarity přísnější trestní sankce, protože stanoví, že "tam, kde postačí uložení trestní sankce pachatele méně postihující, nesmí být uložena trestní sankce pro pachatele citelnější." Doktrína také dovozuje, že přiměřenost trestní sankce, tj. proporcionalita mezi zájmem na ochraně společnosti před pachatelem trestného činu a zásahem do základních práv pachatele způsobeným uloženou trestní sankcí, má ústavněprávní povahu (viz Šámal, P. a kol. Trestní řád. Komentář. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 504). Nedostatečně odůvodněné a nedostatečně ospravedlněné rozhodnutí o udělení přísnějšího druhu trestu je proto porušením zákonné povinnosti ukládat přiměřené trestní sankce. V závažnějších případech může být i porušením ústavní povinnosti zákonnosti trestu a zásahem do ústavního příkazu "nulla poena sine lege" [viz nálezy sp. zn. I. ÚS 4503/12 ze dne 11. 6. 2014 (N 119/73 SbNU 827), body 17, 29 a 30]. Trestněprávní nauka rozeznává a popisuje řadu účelů trestních sankcí, zejména účel retributivní, směřující k uložení zaslouženého trestu, a dále účely konsekvencialistické, zaměřující se na důsledky trestu. Mezi ně patří například *odstrašení* (tedy individuální a generální prevence), *rehabilitace pachatele* (tedy jeho výchova, náprava), *inkapacitace pachatele* (tedy znemožnění, zabránění mu páchat další trestnou činnost), *restorace* (tedy obnova, náprava narušených, poškozených vztahů mezi pachatelem a obětí i celou společností; srov. koncepci restorativní justice), či odškodnění obětí [srov. Ashworth, A., von Hirsch, A., Roberts, J. (eds.) Principled Sentencing: Readings on Theory and Policy. Oxford: Hart Publishing, 2009]. V moderních systémech trestní justice se tyto účely obvykle vzájemně kombinují. *Při ukládání trestů se zohledňuje jak potřeba spravedlivého postihu v reakci na protispoločenského jednání, tak potřeba zajištění bezpečnosti občanů a majetku před nebezpečnými pachateli, dosažení přerýchovy pachatele (je-li možná), jakož i sjednání nápravy po spáchaném činu.* Při ukládání trestu v konkrétním případě však rozličné účely mohou být ve vzájemném konfliktu. Ten lze řešit například deklarováním primárního účelu, který musí být naplněn vždy, a účelů podpůrných, sekundárních, jejichž dosažení je vhodné, nikoli však za každých okolností a v plné míře nezbytné (viz nálezy sp. zn. I. ÚS 4503/12, bod 24).

Ústavní soud vytkl krajskému soudu nedostatečné zdůvodnění nově uloženého přísnějšího trestu s tím, že naprostým ústavněprávním minimem náležitosti ospravedlnění zásahů státu do svobody jednotlivce při ukládání trestů je dodržení požadavků plynoucích z práva na řádné odůvodnění soudního rozhodnutí jako jednoho z komponentů spravedlivého procesu. Nedostatky odůvodnění napadených rozhodnutí soudu prvního stupně, odvolacího i dovolacího soudu, ve kterých nebyly dostatečně zohledněny všechny okolnosti případu, jsou pak základem pro výše zmíněné výjimečné oprávnění Ústavního soudu k zásahu do rozhodovací činnosti obecných soudů (viz např. nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 1680/13 ze dne 22. 12. 2015, body 21-25). Ústavní soud pak odkázal na čl. 3 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, podle něž musí být nejlepší zájem dítěte předním hlediskem při jakékoli činnosti týkající se dětí, ať už uskutečňované veřejnými nebo soukromými zařízeními sociální péče, soudy, správními nebo zákonodárnými orgány. Nutnost zohlednění nejlepšího zájmu dítěte při jakékoli činnosti týkající se dítěte, včetně soudního rozhodování, Ústavní soud ve své judikatuře dlouhodobě zdůrazňuje (viz např. nálezy sp. zn. Pl. ÚS 23/02 ze dne 30. 6. 2004; nálezy sp. zn. Pl. ÚS 15/09 ze dne 8. 7. 2010, nálezy sp. zn. IV. ÚS 3305/13 ze dne 15. 10. 2014; či nálezy Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 3226/16 ze dne 29. 6. 2017). Podle autoritativního výkladu Výboru pro práva dítěte "vždy, když je činěno rozhodnutí s dopadem na konkrétní dítě, ... musí rozhodovací proces zahrnovat posouzení možného dopadu (negativního nebo pozitivního) rozhodnutí na dotčené dítě. ... z odůvodnění rozhodnutí musí být patrné, že [nejlepší zájem dítěte] byl vzat v potaz." (viz Obecný komentář Výboru pro práva dítěte č. 14 - o právu dítěte na to, aby jeho nejlepší zájmy byly předním hlediskem).

Ústavní soud zdůraznil, že každé uložení trestu musí přísně sledovat a respektovat principy proporcionality a ultima ratio. Nepřipouští ukládání takových postihů, které by před účelem trestu jako spravedlivé sankce za spáchaný čin upřednostňovaly účely preventivní, výchovný, zábranný, apod. Řečeno jinými slovy, *princip proporcionality se neomezuje jenom na výměru trestu v rozmezí spodní a horní hranice trestní sazby. Váže obecné soudy též k tomu, aby i uvnitř tohoto rozmezí zachovávaly maximum trestat podobné případy podobně a rozdílné případy rozdílně.*

V té souvislosti také zmínil čl. 9 Úmluvy o právech dítěte, podle kterého platí: "(1) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, *zajistí, aby dítě nemohlo být odděleno od svých rodičů proti jejich vůli, ledaže příslušné úřady na základě soudního rozhodnutí a v souladu s platným právem a v příslušném řízení určí, že takové oddělení je potřebné v zájmu dítěte. Takové určení může být nezbytným v některém konkrétním případě, například, jde-li o zneužívání nebo zanedbávání dítěte rodiči nebo žijí-li rodiče odděleně a je třeba rozhodnout o místě pobytu dítěte.* (2) V jakémkoli řízení podle odstavce 1 se poskytuje všem dotčeným stranám možnost zúčastnit se řízení a sdělit svoje stanoviska. (3) Státy, které jsou smluvní stranou úmluvy, uznávají právo dítěte odděleného od jednoho nebo obou rodičů udržovat pravidelné osobní kontakty s oběma rodiči, ledaže by to bylo v rozporu se zájmy dítěte. (...)." V roce 2011 vydal Výbor pro práva dítěte v návaznosti na citovaný čl. 9 Úmluvy o právech dítěte i *doporučení o právech dětí uvězněných osob* (dostupné zde <https://goo.gl/MdQ7jN>). Uvedl v něm: "Výbor zdůrazňuje, že by při ukládání trestu rodičům a hlavním pečovatelům mělo být všude, kde je to možné, zváženo uložení trestu nezahrnujícího odnětí svobody namísto trestu, který odnětí svobody zahrnuje, včetně předsoudní a soudní fáze řízení. Alternativy k odnětí svobody by měly být dostupné a používané případ od případu s plným zvážením možných dopadů různých trestů na nejlepší zájmy dotčených dětí." (bod 30 uvedeného doporučení).

V bodě 22 na str. 9 je v Nálezu Ústavního soudu zmíněná Judikatura Evropského soudu pro lidská práva zdůrazňující, že soudy se musí zabývat nejlepším zájmem dítěte, a posoudit jej v dané konkrétní situaci, pokud je rozhodováno ve věci s dopadem na dítě. Poukázáno je v uvedeném Nálezu např. na rozsudek ze dne 28.6.2007, ve věci : Wagner aj.J.M.W.L. proti Lucembursku, stížnost č. 76240/01, § 135; ohledně odmítnutí uznání úplného rozhodnutí o adopci cizím soudem jako platného ve vnitrostátním právu,; ze dne 26.6.2014, ve věci Mennesson proti Francii, stížnost č. 65192/11, § 93- odmítnutí udělení legálního uznání vztahů rodič – dítě ve Francii, problematika náhradního mateřství, ze dne 21.12.2010 ve věci Anayo proti Německu, stížnost č. 20578/07, § 71 – při popření přístupových práv biologického otce, německé soudy nezohlednily nejlepší zájem dítěte (porušení čl. 8 Evropské úmluvy o lidských právech),ze dne 10.2.2015 ve věci Penchevi proti Bulharsku, stížnost č. 77818/12, §71 – stěžovatelé namítali možnost užívat si společně rodinný život v důsledku nepovolení druhému stěžovateli vycestovat ze země, aby se mohl připojit ke své matce.

Vzhledem k tomu, že krajský soud ve svém rozhodnutí odůvodnil uložení nepodmíněný úhrnný trest odnětí svobody velmi stručně, a to s ohledem na to, že měl za to, že tento konkrétní případ ničím nevybočuje od obdobných případů dopravních nehod po požití alkoholických nápojů, nyní provedl doplnění dokazování, aby v intencích požadavků Ústavního soudu zjistil a zdůvodnil veškeré okolnosti, které mají vliv na druh a výši uloženého trestu.

Pokud Ústavní soud uváděl, že se krajský soud nevypořádal se všemi polehčujícími okolnostmi, které svědčily ve prospěch obžalovaného, jedná se fakticky toliko o jedinou polehčující okolnost, a to dosavadní řádný život obžalovaného, podle § 41 odst. 1 písm. o) tr.z. Není pochybností o tom, že obžalovaný tuto polehčující okolnost splňuje, neboť nebyl dosud

soudně trestán, ani projednáván pro přešůpek. O tom též svědčí dobrozdání od různých subjektů a přátel obžalovaného.

Pokud soud I. stupně vyhodnotil jako polehčující okolnost doznání obžalovaného (zřejmě měl na mysli okresní soud ust. § 43 písm. l) tr.z., tj. že napomáhal při objasňování své trestné činnosti a jeho upřímnou lítost (§ 41 písm. n) tr.z.), tak tuto polehčující okolnost dle § 41 písm. l) tr.z. krajský soud neshledal, neboť se obžalovaný k vytykánému jednání zcela nedoznal, kdy v rámci své výpovědi k dopravní nehodě mj. uvedl: „Nevím, co bych měl k tomu říct, cesta je tam úzká, vychází to na celou šířku vozidla, měl jsem jet pomaleji, a bylo by to lepší“. Příčinu dopravní nehody tedy neshledal u sebe a ve své podnapilosti, ale ve stavu komunikace. V rámci svých výpovědi neprojevil ani upřímnou lítost nad tím, že zabil své nejbližší, manželku a nezl. dítě. K naplnění polehčující okolnosti dle § 41 písm. n) tr.z. se vyžaduje, aby lítost pachatele byla upřímná, tj. vážně míněná a vyjadřující vlastní postoj pachatele k jím spáchanému činu. Klade tedy důraz na skutečnost, že nestačí pouhý formální projev lítosti, ale vyžaduje se kvalitativně vyšší projev vnitřního postoje pachatele k jeho vlastnímu trestnému činu, a to na základě chování pachatele po činu.

Naopak u obžalovaného Martina B. byly shledány *tři přitěžující okolnosti* - jednal s rozmyslem dle § 42 písm. a) tr.zákoníku, spáchal trestný čin ke škodě dítěte a osoby blízké dle § 42 písm. h) tr.zákoníku, spáchal dva trestné činy dle § 42 písm. n) tr.zákoníku.

Pokud obžalovaný uváděl, že při hladině alkoholu v krvi v době jízdy na sobě nepozoroval, že by se nacházel ve stavu nezpůsobitelném k bezpečnému řízení motorového vozidla, je třeba zdůraznit, že mu byla zjištěna hladina alkoholu v krvi v době dopravní nehody *nejméně 1,54 promile alkoholu v krvi*.

Alkoholické nápoje oslabují pozorovací a ovládací schopnosti člověka, tyto účinky jsou nebezpečné právě v silničním provozu, a to z důvodu, že řízení motorových vozidel, která dosahují značných rychlostí, vyžaduje plné soustředění a správné reagování na všechny okolnosti vyvolané silničním provozem (Čermín S.a kol., Kriminálnístika – dopravní nehody, vyšetřování dopravních nehod, Praha: Státní pedagogické nakladatelství, 1968, s.20). Co se týče intenzity účinku alkoholu na lidský organismus, je závislá na výši hladiny alkoholu v krvi, trendu křivky hladiny alkoholu v krvi (ve fázi resorpce alkoholu do krve a na vrcholu je stupeň postižení centrálního nervového systému nejméně dvojnásobný, než při stejné hladině eliminace), věku a návyku k pití alkoholu, neboť u dospělých přivyklých pití s neporušenou funkcí jaterních buněk jsou projevy mírnější než u osob nezletilých, a osob nenavyklých pití alkoholu. Stupeň ovlivnění organismu alkoholem je dán tíží postižení psychických sensorických a motorických funkcí. U obžalovaného se jednalo o střední stupeň opilosti (1,51 - 2,00 promile). *Střední stupeň opilosti nalézá svého odrazu ve výrazném postižení psychické a sensorické sféry, pod obrazem zřetelného snížení pozornosti, výrazného zpomalení tělesných výkonů na mozkové podněty a blábolivé řeči. Postižení motorických funkcí podmiňuje nejistou až vrávoravou chůzi* (Dufek,M.,Soudní psychiatrie, Praha:Orbis 1976, s. 165 a násl.).

Krajský soud má za to, že tvrzení obžalovaného, že uložením úhrnného nepodmíněného trestu odnětí svobody se zakládá porušení čl. 37 odst. 1 Úmluvy o právech dítěte, v daném případě neobstojí. Ačkoliv je nepopíratelné, že jako otec dítěte má nezpochybnitelně nejdůležitější místo v jeho vývoji, stejné místo měla i matka nezl. T., kterou obžalovaný svým jednáním usmrtil. Obviněný argumentuje zájmy svého syna, jenž sice, navzdory skutkovým zjištěním a právním závěrům učiněným v odsuzujících rozhodnutích soudů nižších stupňů, může být považován za poškozeného, neboť při dopravní nehodě také utrpěl zranění (podle zjištění soudů z hlediska závažnosti neodůvodňující zohlednění při právní kvalifikaci skutku obžalovaného), avšak činí tak způsobem, který je od záměru sledovaného § 38 odst. 3 tr.

zákoníku odlišný. *Dovolatel totiž neoperuje újmou, která synovi vznikla při jeho protiprávním jednání, kdy usmrtil jeho matku a jeho sourozence, nýbrž tou, jež má být důsledkem spojeným s trestně právním postihem jeho samého (citová újma v důsledku odloučení od otce vykonávajícího nepodmíněný trest odnětí svobody).*

Nezletilý v době výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody obžalovaného *měl vhodně rodinné zázemí, neboť byl nezletilý svěřen do péče milujících prarodičů*, na které byl i z předchozích let zvyklý, a kterým navíc vypomáhala sestra jeho matky, což vyplývá z opatřených zpráv a svědeckých výpovědí v řízení před odvolacím soudem, včetně vyjádření znalkyně z oboru psychologie. Nelze proto v žádném případě dojít k závěru, že by nezletilý psychicky strádal, obsahově myšleno dle citované Úmluvy, naplňující znaky podrobení se mučení nebo jiného krutého, nelidského, či ponižujícího zacházení, nebo trestání ve smyslu jejich vymezení citovaným článkem Úmluvy.

Jakkoliv je ukládání trestních sankcí ovládáno mimo jiné i zásadou personalit trestu, nelze oprávněně tvrdit, že by uložení nepodmíněného trestu odvolateli bylo v rozporu s touto zásadou. Je to jen obžalovaný, kdo svým protiprávním jednáním přivodil smrt dvěma nejbližším osobám, a kdo nese v souladu s touto zásadou nepříznivé právní následky a trestní odpovědnost za svůj čin v podobě omezení jeho osobní svobody. Byť je zřejmé, že nepřímé dopady (přerušování přirozeného osobního kontaktu) uloženého trestu, zasahují nejen syna a ostatní příbuzenstvo obžalovaného, nelze odhlédnout od skutečnosti, že takto je tomu zcela pravidelně při ukládání nepodmíněného trestu odnětí svobody i v jiných případech. Navíc se nejedná o případ, že by nezletilý T. musel být svěřen do péče cizích osob, dán do ústavu apod. Prioritní zájem dítěte a jeho právo z pohledu odvolacího soudu je mít fungující úplnou rodinu, ta mu byla jeho otcem - obžalovaným odňata.

Jak již naznačil výše citovaný nálezn Ústavního soudu sp. zn. III. ÚS 50/17, k dodržení zásady přiměřenosti dochází tehdy, je-li uložena sankce předvídatelná, co do druhu a výměry trestu je-li uložení obvyklé, v případech srovnatelných. Sám obhájce obžalovaného uvedl, že pokud by obžalovaný usmrtil cizí osoby, nepodmíněný trest odnětí svobody by byl na místě. V tomto ohledu krajský soud nevidí žádný rozdíl mezi smrtí cizích osob a rodinných příslušníků, neboť i tito měli právo na život a všichni lidé jsou si rovni ve svých právech. Obžalovaný usmrtil svoji manželku a nezl. syna, což nemůže být důvodem k jeho zvýhodnění při ukládání druhu trestu nebo k bagatelizaci jeho trestné činnosti. Konečně i soud I. stupně ve svém rozsudku dospěl k závěru *o vysokém stupni škodlivosti* spáchaného skutku a zdůraznil, že „tato škodlivost s ohledem na porušení povinnosti řidiče a způsobení dvou smrtelných zranění je natolik vysoká, že zcela standardní trest, běžně ukládaný, je trest odnětí svobody nepodmíněný.“ Z jeho odůvodnění je zřejmé, že k uložení jiného druhu trestu přistoupil výlučně na základě promítnutí skutečností, jež vymezil ve prospěch obviněného, které však nevyhodnotil správně a nedostatečně přihlédl k přitěžujícím okolnostem. S tímto hodnocením se krajský soud ani v rámci prvního rozhodnutí neztotožnil, a uložil s ohledem na okolnosti dopravní nehody a přitěžující okolnosti úhrnný trest odnětí svobody nepodmíněný. S ohledem na dosavadní bezúhonnost obžalovaného doloženou řadou listinných důkazů dal této polehčující okolnosti výraz v tom, že trest za dva trestné činy, z toho jeden úmyslný, nově uložil v trestní sazbě trestu odnětí svobody od tří roků do deseti let, v trvání čtyř roků, tedy při dolní hranici trestní sazby a zařadil obžalovaného do mírnějšího typu věznice, než měl být dle zákona zařazen, a to do věznice s dozorem podle § 56 odst. 3 tr. zákoníku.

Ke stejným závěrům dospěl krajský soud jako soud odvolací i nyní, neboť situace se po doplnění dokazování reálně nezměnila. Nezletilý po dobu výkonu trestu odnětí svobody byl v laskavé péči svých prarodičů. Pokud tito uváděli, že po dobu výkonu trestu otce se zdravotní

stav nezletilého zhoršil, z lékařských zpráv nic takového nevyplývá, nebylo zmíněno ani noční pomočování, o kterém hovořil hospic Strom života, a pokud uváděli, že nezletilý v důsledku toho začal koktat, toto tvrzení bylo vyvráceno výpovědí matky obžalovaného, která uvedla, že nezletilý koktal už před dopravní nehodou. Pokud nezletilý trpí nějakými psychickými potížemi, zejména zvýšená citlivost, plačtivost, o čemž se ale učitelky v mateřské škole, kam nezletilý T. dochází, nezmiňují, nelze dnes rozlišit, zda to bylo způsobeno nástupem otce do výkonu trestu, nebo ztrátou matky a sourozence. Nelze tak učinit závěr, že by obžalovanému byl uložen trest exemplární, či trest hrubě neodpovídající zjištěným skutečnostem, jak z pohledu okolností případu, tak poměrů pachatele.

V dané souvislosti je nutno zmínit, že trestní sazba v trvání tří až deseti let je stanovena za trestný čin z nedbalosti podle § 143 tr.zákoníku, přičemž se zdůrazňuje, že jej spáchal z hrubé nedbalosti dle § 16 odst. 2 tr. z., a zároveň je třeba zdůraznit, že trest nespojený s přímým výkonem trestu odnětí svobody je možný jen za situace, že trest je vyměřen na samé spodní hranici trestní sazby.

Obžalovanému byl však ukládán i trest za další sbíhající se úmyslný trestný čin (§ 274 tr.zákoníku), za který lze uložit trest odnětí svobody ve výměře na šest měsíců až tři léta (samostatně). Dopravní nehodu zavinil výlučně svým úmyslným protiprávním jednáním, tedy jedná se výlučně o důsledek jeho selhání, na vzniku dopravní nehody neměla žádný podíl jiná osoba. Nezpůsobila ji a ani k jejímu vzniku v důsledku nějaké chyby nepřispěla řidička protijedoucího vozidla, naopak nutno zdůraznit, že obžalovaný ohrozil tuto řidičku i jejího spolujezdce svou bezohlednou jízdou, kdy mohlo dojít k čelní srážce obou vozidel, jak vypovídali svědkové Lucie H. a Ing. Ondřej H. Za této situace nelze považovat trest, který byl obžalovanému odvolacím soudem uložen, za rozporný se zásadou přiměřenosti trestních sankcí.

Dle ustálené judikatury (rozhodnutí NS ČR sp.zn. 4 Tz 98/2012 - 54), z hlediska účelu trestu za trestný čin spáchaný v dopravě, je vhodné a nezbytné působit na pachatele důraznějším trestem v případě takové dopravní nehody, kterou spáchal pod vlivem návykových látek. Zvláště významným kritériem pro posouzení škodlivosti jednání obžalovaného je míra zavinění, vyšší míra zavinění je spatřována u řidiče, který přímo řízení motorového vozidla projevuje hrubou nekázeň, hazardérství, bezohlednost, což řízení v podnapilém stavu za tak vysokého ovlivnění alkoholem při vědomí toho, že veze dvě nezletilé děti a manželku, bezpochyby je. Nelze při zjištěném následku a za daných okolností, za kterých k dopravní nehodě došlo konstatovat, že přiměřeným a dostačujícím trestem pro obžalovaného by byl trest domácího vězení, nebo trest odnětí svobody nespojený s přímým výkonem trestu. Okresním soudem trest domácího vězení byl uložen tak, že obžalovaný by fakticky tento vykonával pouze o víkendech, neboť v pracovní dny, kdy měl trest vykonávat od 19.00 hod. do 05.00 hod., jednalo by se fakticky o dobu spánku (u nezletilých určitě). O nutnosti ukládat v těchto případech přísné sankce svědčí i praxe v zahraničí, kdy např. Itálie v březnu 2017 přijala *zákon o vraždě v silničním provozu*. Ten stanoví, že pokud řidič ve stavu opilosti či pod vlivem jiné návykové látky způsobí smrt jiné osoby, může být odsouzen až k 18 letům odnětí svobody.

Obžalovaný Martin B. svým jednáním způsobil nejzávažnější následek, a to smrt hned dvou osob, v souběhu s úmyslným trestným činem ohrožení pod vlivem návykové látky. Uložení pouze trestu domácího vězení by bylo pro ostatní občany signálem, že trest za dva mrtvé by nebyl zas až tak hrozný, a že mohou řídit motorové vozidlo pod vlivem návykových látek a způsobit takto závažné dopravní nehody, aniž by museli očekávat nějakou výraznou trestní sankci. Naopak není neobvyklé a nevymyká se ustálené rozhodovací praxi českých soudů, že i v případě nedbalostní dopravní nehody, jejíž jednou z příčin je řízení vozidla pod vlivem

alkoholu, je nutno na pachatele působit důraznějším trestem odnětí svobody se zařazením do jeho přímého výkonu.

Trest, který i nyní krajský soud obžalovanému uložil, není uložen mimo trestní sazbu, a promítnuta jsou do jeho výše všechna zákonem vyžadovaná kritéria. Nebyly zjištěny žádné okolnosti pro uložení trestu pod trestní sazbu a nebyly zjištěny žádné okolnosti, které by umožňovaly uložit obžalovanému trest podle obecných ustanovení tr.z. (§ 60 tr.z. - trest domácího vězení). Zájem nezl. vyrůstat s otcem nemůže převážit před povinností obžalovaného nést odpovídající následky svého jednání. Co se týče nejrozsáhlejšího a nejčastějšího kontaktu obžalovaného ve výkonu trestu s nezl., věznice umožňuje návštěvy nezl. dětí, z výpovědi obžalovaného bylo zjištěno, že tento měl na cele telefon, a mohl kdykoliv nezl. volat a tím též udržovat kontakt s nezl., ale sám rozhodl, že jej nezl. nebude navštěvovat.

S ohledem na výše uvedené nelze uložit jiný druh trestu než nepodmíněný trest odnětí svobody tak, jak se ukládá i v jiných obdobných případech. Přitom jsou i případy, kdy obžalovaní jsou sami i velmi těžce zdravotně postiženi uvedenou dopravní nehodou, ale je nutné, aby i oni nesli následky svého jednání. Takto pojímaná „individualizace trestu“ by vedla k excesivním rozhodnutím, a zcela by kolidovala s očekávanou předvídatelností rozhodnutí. Podle ust. čl. 4 odst. 3 Listiny základních práv a svobod, musí zákonná omezení základních práv a svobod platit stejně pro všechny případy, které splňují stanovené podmínky. Jde o ustanovení, které je evidentně adresováno zákonodárcem, jak je zřejmé z dikce „zákonná omezení“, tedy omezení stanovená zákonem. Z uvedeného vyplývá, aby omezení, která zákon stanoví, nebyla diskriminační, naopak řídila se zásadou rovnosti, tzn., *že pokud mají být základní právo či svoboda omezeny zákonem, pak jeho obsah musí platit rovnou měrou a ve stejném rozsahu pro všechny případy, jež odpovídají stanoveným podmínkám.* (např. Karel Klíma a kol, komentář k Ústavě a Listině, vydavatelství Aleš Čeněk, s.r.o. Plzeň 2005, str. 627, Václav Pavlíček a kol. Ústava a ústavní řád ČR, 2. Díl, Linde Praha a.s. 1999, str. 61), též shora cit. rozh. NS ČR sp.zn. 4 Tz 98/2012 - 54.

Krajský soud se pečlivě zabýval rodinnými a osobními poměry obžalovaného i nezl. T., kdy v tomto ohledu doplnil dokazování a zabýval se otázkou, zda v tomto konkrétním případě došlo k porušení čl. 6 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a svobod a práva na ochranu rodičovství, rodiny a zvláštní ochranu dětí podle čl. 32 odst. 1 Listiny základních práv a svobod. Nejlepší zájem nezl. dítěte nemůže v tomto případě převážit, neboť o nezl. bylo řádně postaráno i v době výkonu nepodmíněného trestu odnětí svobody obžalovaného prarodiči a sestrou zemřelé, kteří sice otce nemohou plně nahradit, ale stejně tak nemohou nahradit ani matku, kterou obžalovaný zabil, stejně tak ji nemůže nahradit ani otec. Pokud bylo argumentováno, že nepodmíněný trest nedoporučovali všichni odborní pracovníci z odboru sociální právní ochrany dětí, hospice Strom života, z mateřské školy, PMS, i znalkyně z oboru psychologie, bylo by spíše podivné, kdyby tak nečinili, neboť je to jejich náplň práce dbát zájmu nezl. dítěte bez ohledu na trestnou činnost otce, a okolnosti trestné činnosti, za kterých se trestného jednání dopustil, úkolem těchto osob je prosazovat zájmy nezletilého bez ohledu na dopady, které by to mělo i pro další soudní praxi.

Závěrem krajský soud konstatuje, že není na místě přeceňování rodinných a osobních poměrů pachatele na úkor zhodnocení všech právně významných okolností případu, *a proto v dané věci nejde o exemplární a nepřiměřený přísný trest*, když lze za takové jednání uložit trest odnětí svobody až na deset let, a v obdobných případech je ukládán obdobný trest (např. rozh. NS ČR sp.zn. 7 Tdo 343/2014, 3 Tdo 1190/2015, 3 Tdo 512/2014).

Z důvodů výše rozvedených Krajský soud v Ostravě jako soud odvolací nově rozhodl tak, že napadený výrok o trestu domácího vězení zrušil a obžalovaného Martina B. nově odsoudil

podle § 143 odst. 4, § 43 odst. 1 tr.zákoníku k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání tří roků a šesti měsíců, tedy o 6 měsíců kratší než v předchozím rozsudku s ohledem na zjištěné osobní a rodinné poměry obžalovaného, tj. především s ohledem na zájem nezletilého T., jak požadoval Ústavní soud. Pro výkon trestu byl obžalovaný zařazen podle § 56 odst. 2 písm. a) tr. zákoníku do věznice s ostrahou. Zařazení do tohoto typu věznice bylo učiněno podle novely tr. zákoníku (zák. č. 58/2017 Sb. s účinností od 1.10.2017), a proto není v neprospěch obžalovaného. Délka trestu zákazu činnosti spočívajícího v zákazu řízení motorových vozidel na dobu sedmi roků je odrazem hrubého porušení zákona o bezpečnosti dopravy s následkem smrti dvou osob při porušení důležitých povinností stanovených v ust. §§ 4 písm. a), 5 odst. 2 písm. b), 11 odst. 1, 18 odst. 1, odst. 3 zák. č. 361/2000 Sb. o provozu na pozemních komunikacích ve znění pozdějších novel.

Poučení:

I. Proti tomuto rozhodnutí není další řádný opravný prostředek přípustný.

II. Proti tomuto rozhodnutí je přípustné dovolání, které lze podat ve lhůtě dvou měsíců od doručení tohoto rozhodnutí prostřednictvím soudu I. stupně.

Dovolání mohou podat:

- a) nejvyšší státní zástupce ve prospěch i v neprospěch obžalovaného
- b) obžalovaný pro nesprávnost výroku rozhodnutí senátu, který se ho bezprostředně dotýká.

Obžalovaný může dovolání podat pouze prostřednictvím obhájce. Podání obžalovaného, které nebylo učiněno prostřednictvím obhájce, se nepovažuje za dovolání, byť bylo takto označeno.

Příslušný k rozhodnutí o podaném dovolání je Nejvyšší soud České republiky v Brně.

V dovolání musí být uvedeno, proti kterému rozhodnutí směřuje, který výrok, v jakém rozsahu i z jakých důvodů napadá a čeho se odvolatel domáhá, včetně konkrétního návrhu na rozhodnutí dovolacího soudu s odkazem na zákonné ustanovení § 265b odst. 1 písm. a)-l) nebo § 265b odst. 2 tr.ř., o které se dovolání opírá.

Rozsah, v němž je rozhodnutí dovoláním napadáno, a důvody dovolání lze měnit jen po dobu trvání lhůty k podání dovolání.

V Ostravě dne 11. prosince 2017

JUDr. Renata Prausová, v.r.
předsedkyně senátu

Za správnost vyhotovení:
Marie Bočková